

Załącznik nr 1 do uchwały nr VI-218./2022
Zarządu Powiatu Wołomińskiego
z dnia 6 lipca 2022 r.

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2022-2024

WOŁOMIN 2022

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Zadania własne powiatu z zakresu pieczy zastępczej	5
3. Charakterystyka i analiza rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie wołomińskim w latach 2018-2021	7
3.1. Charakterystyka systemu wspierania rodziny	7
3.2. Charakterystyka systemu pieczy zastępczej	8
3.3. Charakterystyka pieczy zastępczej w powiecie wołomińskim w latach 2018-2021	10
3.4. Analiza danych z gmin powiatu wołomińskiego dotycząca zagrożonych środowisk rodzinnych oraz zasobów własnych gminy	29
3.5. Analiza SWOT obszaru wsparcia rodziny i pieczy zastępczej	30
4. Cele i kierunki działań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2022-2024	32
5. Limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2022-2024	36
6. Realizatorzy i beneficjenci Programu	37
7. Źródła finansowania Programu	38
8. Monitoring i ewaluacja Programu	39
9. Podsumowanie	41

1. Wstęp

Najlepszym środowiskiem życia i wychowania dziecka jest rodzina. Rodzice obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka, zapewnić mu odpowiednie warunki życia oraz umożliwić wszechstronny rozwój osobowości. Władza rodzicielska powinna być sprawowana tak, jak wymaga tego dobro dziecka. W razie pojawienia się jakichkolwiek trudności w należyтым wypełnianiu obowiązków wynikających z władzy rodzicielskiej, rodzicom należy się pomoc i wsparcie ze strony państwa. Celem wsparcia jest przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W przypadku, gdy wykorzystane zostaną wszelkie możliwe formy pomocy, a rodzice dziecka nadal nie są w stanie należycie wypełniać swoich obowiązków, dziecko może zostać umieszczone w pieczy zastępczej, której celem jest zapewnienie mu czasowej opieki i wychowania.

Umieszczenie dziecka poza rodziną naturalną powinno stanowić środek ostateczny, stosowany gdy dobro dziecka jest zagrożone. Dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo do czasu umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej. Jednakże dla dobra dziecka możliwe jest pozostawienie go w długoterminowym rodzinnym środowisku zastępczym do usamodzielnienia. Umieszczenie w pieczy zastępczej powinno uwzględniać prawo dziecka do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej - jeżeli jest to zgodne z dobrem dziecka. Piecza zastępcza zmierza do przygotowania dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych, nawiązywania i podtrzymywania kontaktów z rodziną i rówieśnikami oraz zdobywania umiejętności społecznych, a także dąży do zaspokojenia potrzeb emocjonalnych dzieci, potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Zagadnienie pieczy zastępczej uregulowane jest w sposób kompleksowy w jednym akcie prawnym – ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2022 r., poz. 447).

Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 ustawy system pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Niniejszy program został opracowany na podstawie art. 180 pkt 1 ustawy z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej, która nakłada na samorząd powiatowy obowiązek opracowania i realizacji 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Realizacja zadań związanych ze wsparciem i rozwojem pieczy zastępczej jest oparta w szczególności na:

- Ustawie z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- Ustawie z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- Ustawie z 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 r. w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej,
- Rozporządzenie Ministra Rodziny Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 kwietnia 2012 w sprawie mieszkań chronionych.

2. Zadania własne powiatu z zakresu pieczy zastępczej

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej reguluje zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz sprawowania pieczy zastępczej. Działania wynikające z ustawy mają pomóc dzieciom i rodzinom, które potrzebują szczególnej ochrony, pomocy i wsparcia. Pomoc ta została podzielona pomiędzy samorządy gmin, powiatów, województw oraz organy administracji rządowej.

Zadania w zakresie pracy z rodzinami (naturalnymi) przydzielone zostały samorządom gminnym. Organizacja pieczy zastępczej to zadania dla powiatów. Do zadań organów wojewódzkich należy m.in. organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjnych oraz regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych.

Zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy m.in.:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych,
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo - wychowawczych,
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia,
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych,
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym,
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania: grup wsparcia, specjalistycznego poradnictwa,
- 8) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,

9) finansowanie m.in.

- świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,

- pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo- -wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,

- szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego,

10) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy m.in.:

- 1) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz rządowego programu
- 2) finansowanie pobytu w pieczy zastępczej osób, o których mowa w art. 5 ust 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z ustawą powiat ma obowiązek wyznaczenia przez starostę instytucji - organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, a co za tym idzie powołania funkcji koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie wykonuje zadania wynikające z ustawy oraz pełni rolę organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

3. Charakterystyka i analiza rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie wołomińskim w latach 2018-2021

3.1. Charakterystyka systemu wspierania rodziny

Podstawowym narzędziem działania systemu wspierania rodziny jest praca z rodziną biologiczną. Jest ona ważna od momentu przeżywania przez rodzinę pierwszych trudności oraz niezbędna wówczas, gdy w rodzinie ma miejsce poważny kryzys, zagrażający dobru dziecka. Rodzina, w wyniku podjętej z nią pracy, powinna osiągnąć zdolność prawidłowego funkcjonowania na tyle, aby bezpieczeństwo dzieci nie było zagrożone. Praca z rodziną prowadzona jest głównie w formie usług asystenta rodziny, natomiast pomoc w opiece i wychowaniu prowadzona jest w formie placówek wsparcia dziennego oraz rodzin wspierających.

Asystent rodziny

Asystent rodziny jest znaczącym elementem systemu wspierania rodziny w środowisku. Może on zostać przydzielony rodzinie przeżywającej problemy opiekuńczo-wychowawcze na wniosek pracownika socjalnego lub na mocy decyzji sądu rodzinnego.

Placówki wsparcia dziennego

Rodziny wychowujące dzieci w wieku szkolnym, a zwłaszcza rodziny, które mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w stosunku do swoich dzieci, niejednokrotnie potrzebują pomocy w zakresie organizowania dzieciom czasu wolnego, pokonywania trudności szkolnych, radzenia sobie z zaburzeniami zachowania, itp. Ważną rolę w sferze pomocy w opiece i wychowaniu pełnią placówki wsparcia dziennego. Dostęp do tego narzędzia wsparcia rodziny powinien być na tyle szeroki, aby miejsce w nim znalazły nie tylko dzieci kierowane przez ośrodki pomocy społecznej, ale także dzieci, które przyprowadzą rodzice lub opiekunowie.

Rodziny wspierające

Rodzina przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych może, przy współpracy asystenta rodziny, zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca jest to rodzina z bezpośredniego otoczenia dziecka, czyli np. sąsiedzi. Rodzina wspierająca pomaga rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

3.2. Charakterystyka systemu pieczy zastępczej

Oprócz działań o charakterze profilaktycznym, mających na celu stworzenie dziecku odpowiednich warunków życia w jego środowisku rodzinnym, w obszarze wsparcia rodziny prowadzone są działania na rzecz doskonalenia i rozwoju różnych form pieczy zastępczej nad dzieckiem. Piecza zastępcza powinna mieć charakter jedynie okresowy i wszędzie tam, gdzie jest to możliwe, zmierzać do integracji dziecka z jego rodziną. Jednak należy podkreślić, że zdarzają się sytuacje, w których dobro dziecka wymaga utrzymywania tej formy opieki aż do pełnoletności. Na podstawie postanowienia sądu dziecko może zostać umieszczone w jednej z dwóch form pieczy zastępczej:

- 1) rodzinnej;
- 2) instytucjonalnej

Rodzinna piecza zastępcza

Rodzinne formy pieczy zastępczej obejmują rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka. Zapewniają one dziecku całodobową opiekę i wychowanie, traktują je w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobistej, zapewniają kształcenie, rozwój uzdolnień i zainteresowań, dostęp do świadczeń zdrowotnych, zaspokajają jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne i religijne, a także zapewniają ochronę przed arbitralną i bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka oraz umożliwiają mu kontakt z rodzicami i innymi bliskimi osobami, chyba że z uwagi na dobro dziecka sąd postanowi inaczej.

Na rodzinie zastępczej lub prowadzącym rodzinny dom dziecka spoczywa obowiązek, a jednocześnie prawo wykonywania bieżącej pieczy nad dzieckiem, jego wychowania i reprezentowania, w szczególności w przedmiocie dochodzenia świadczeń przeznaczonych na zaspokajanie jego potrzeb. Pozostałe obowiązki i prawa wynikające z władzy rodzicielskiej należą do rodziców dziecka. Objęcie dziecka jedną z form pieczy zastępczej następuje na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia przez nie pełnoletności. Osoba dorosła może w warunkach określonych w ustawie przebywać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo placówce opiekuńczo-wychowawczej – nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia. Dziecko umieszcza się w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny biologicznej, a zatem do czasu przezwyciężenia trudności, które stanowiły przyczynę umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Jeżeli powrót dziecka do rodziny naturalnej nie jest możliwy, po 18 miesiącach od umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, Organizator rodzinnej pieczy zastępczej kieruje wniosek do sądu rodzinnego w celu uregulowania sytuacji prawnej dziecka.

Institutionalna piecza zastępcza

Zgodnie z przepisami ustawy placówki opiekuńczo-wychowawcze zobowiązane są zapewnić dzieciom całodobową opiekę i wychowanie. Celem działania instytucjonalnej pieczy zastępczej jest jak najlepsze zabezpieczenie dobra dziecka w sytuacji, gdy nie może być ono umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. Ustawa wyraźnie ogranicza rolę instytucji w opiece nad małoletnimi pozbawionymi opieki rodziców biologicznych – przez wskazanie terminów etapowego zmniejszania liczby wychowanków placówek i podwyższania granicy wieku dla dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej, tak by samorządy terytorialne mogły się do nich odpowiednio organizacyjnie i finansowo przygotować. Przepisy ustawy wprowadziły znaczne ograniczenie roli placówek opiekuńczo-wychowawczych w opiece nad dzieckiem – przez regulacje pozwalające na umieszczanie w nich wyłącznie dzieci powyżej 10. roku życia. Zmiany powyższe były wprowadzane sukcesywnie w kolejnych latach tak, aby z dniem 1 stycznia 2020 r. wiek dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych nie był niższy niż 10 lat. Ustawa wprowadziła okres przejściowy dochodzenia do standardu liczby dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, funkcjonujących przed dniem 1 stycznia 2012 r., tak aby zmiany te miały charakter ewolucyjny. Placówki te od dnia 2 stycznia 2021 r. powinny uzyskać standard 14-osobowy. Obecnie liczba tych dzieci nie może być wyższa niż 30.

Sytuacja osób pełnoletnich opuszczających pieczę zastępczą

Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną przysługuje pomoc na usamodzielnienie.

W ustawie wyróżniono następujące formy pomocy dla osób pełnoletnich opuszczających pieczę zastępczą:

1. pomoc na:

- kontynuowanie nauki,
- usamodzielnienie,
- zagospodarowanie;

2. pomoc w uzyskaniu:

- odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- zatrudnienia;

3. pomoc prawna i psychologiczna.

Pomoc ta może mieć charakter pieniężny (przyznanie świadczenia pieniężnego) lub niepieniężny (pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie, w tym również w formie rzeczowej, pomoc prawna i psychologiczna). Dodatkowo formą pomocy dla osób usamodzielnianych zapewnianą przez powiat jest udzielanie wsparcia w procesie usamodzielnienia.

3.3. Charakterystyka pieczy zastępczej w powiecie wołomińskim w latach 2018-2021

Na terenie powiatu wołomińskiego organizatorem pieczy zastępczej jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie, na podstawie Zarządzenia nr 137/2011 Starosty Wołomińskiego z dnia 14.10. 2011 r.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy m.in.:

- prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
- organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;
- organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
- zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;

- współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, centrum usług społecznych, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą;
- przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;

Koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wyznacza organizator rodzinnej pieczy zastępczej, po zasięgnięciu opinii odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy m.in.:

- udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej,
- przygotowanie planu pomocy dziecku (we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny),
- zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej,
- udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej,
- przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Koordinator rodzinnej pieczy zastępczej nie może mieć pod opieką łącznie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka. Koordinator rodzinnej pieczy zastępczej jest zatrudniany przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie wspiera funkcjonowanie rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka na terenie powiatu wołomińskiego.

Charakterystykę rodzin zastępczych w powiecie wołomińskim przedstawiają poniższe dane.

Liczba rodzin zastępczych i dzieci w nich przebywających

Tabela numer 1 przedstawia liczbę wszystkich rodzin zastępczych oraz liczbę dzieci w nich przebywających z którymi współpracował Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w latach 2018-2021.

Tabela 1. Łączna liczba rodzin zastępczych oraz liczba dzieci w nich przebywających w latach 2018-2021.

*(dzieci mogą być w ciągu jednego roku przenoszone do innych form pieczy zastępczej)

Typy rodzin zastępczych	ROK 2018		ROK 2019		ROK 2020		ROK 2021	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci*	Liczba rodzin	Liczba dzieci*	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Spokrewnione	138	174	134	170	134	173	135	176
Niezawodowe	83	112	88	112	95	123	92	119
Zawodowe	3	11	4	10	4	12	3	8
Pogotowie rodzinne	1	13	1	20	2	12	2	14
Rodzinne domy dziecka	4	39	6	45	6	43	7	60
Ogółem w roku	229	349	233	357	241	363	239	377

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Sprawozdanie Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej za rok 2018, Sprawozdanie Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej za rok 2019, Sprawozdanie Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej za rok 2020, Sprawozdanie Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej za rok 2021.

Jak wynika z analizy danych w okresie 2018-2021 następuje wzrost liczby rodzin zastępczych oraz liczby dzieci w nich przebywających. W roku 2021 nastąpił 5% wzrost liczby rodzin zastępczych w stosunku do roku 2018.

Tabela numer 2 ukazuje liczbę wszystkich rodzin zastępczych i dzieci w podziale na poszczególne gminy z którymi współpracował Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w latach 2018-2021.

Tabela 2. Łączna liczba rodzin zastępczych oraz liczba dzieci w latach 2018-2021 w podziale na gminy w powiecie wołomińskim.

GMINA	ROK 2018		ROK 2019		ROK 2020		ROK 2021	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Dąbrówka	9	12	9	14	9	15	9	19
Jadów	12	16	9	11	9	11	9	11
Klembów	12	23	13	23	15	25	16	28
Kobyłka	18	23	16	22	20	28	20	31
Marki	31	38	33	43	34	45	38	49
Poświętne	11	14	12	15	8	11	7	10
Radzymin	22	47	27	61	31	57	28	55
Strachówka	3	4	3	4	2	3	1	2
Tłuszcz	13	20	14	20	11	16	11	15
Wołomin	56	94	54	88	58	93	57	98
Ząbki	29	40	28	37	27	38	30	43
Zielonka	13	18	15	19	17	21	13	16
RAZEM:	229	349	233	357	241	363	239	377

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Sprawozdanie Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej za rok 2018, za rok 2019, za rok 2020, za rok 2021

Na terenie powiatu wołomińskiego najwięcej rodzin zastępczych mieszka w Wołominie (w roku 2021 mieszkało 57 rodzin), następnie w Markach (w roku 2021 mieszkało 38 rodzin), kolejno Ząbki (30 rodzin) i Radzymin (28 rodzin).

Kolejna tabela ukazuje liczbę rodzin zastępczych i dzieci w podziale na poszczególne gminy z którymi współpracował Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej na koniec każdego roku w latach 2018-2021.

Tabela 3. Liczba rodzin zastępczych oraz liczba dzieci w podziale na gminy powiatu wołomińskiego w latach 2018-2021 – stan na 31.12.

GMINA	STAN NA 31.12.2018		STAN NA 31.12.2019		STAN NA 31.12.2020		STAN NA 31.12.2021	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Dąbrówka	9	10	8	12	8	13	7	8
Jadów	8	13	8	10	6	8	7	8
Klembów	11	22	13	23	14	23	15	25
Kobyłka	16	14	15	21	18	25	18	28
Marki	22	33	28	36	30	39	26	35
Poświętne	11	13	8	10	7	10	7	10
Radzymin	20	29	24	45	24	41	24	42
Strachówka	3	4	2	3	1	2	1	2
Tłuszcz	13	19	11	16	10	13	6	8
Wołomin	49	90	48	78	50	82	52	88

Ząbki	24	34	24	32	25	35	23	36
Zielonka	12	18	15	19	12	15	13	16
RAZEM:	198	291	204	305	205	306	199	306

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Sprawozdanie Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej za rok 2018, za rok 2019, za rok 2020, za rok 2021 r.

Kolejna tabela przedstawia liczbę nowopowstałych rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych.

Tabela 4. Liczba rodzin zastępczych powstałych w latach 2018-2021 oraz liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2018-2021.

Typ rodzin zastępczych	ROK 2018		ROK 2019		ROK 2020		ROK 2021	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Rodziny zastępcze spokrewnione	18	23	15	22	21	29	18	25
Rodziny zastępcze niezawodowe	7	11	20	25	15	23	17	21
Rodziny zastępcze zawodowe	0	1	2	5	0	2	0	0
w tym rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia	0	5	0	14	1	3	0	4
Rodzinne domy dziecka	0	6	1	9	0	2	1	15
RAZEM:	25	46	38	75	37	59	36	65

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Sprawozdanie Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej za rok 2018, za rok 2019, za rok 2020, za rok 2021

Analizując dane z rocznych Sprawozdań dotyczących napływu dzieci do pieczy zastępczej można zauważyć, że zdecydowana większość dzieci trafia do rodzinnej pieczy zastępczej bezpośrednio od rodziców biologicznych, którzy w niewłaściwy sposób pełnią funkcje opiekuńczo-wychowawcze. W roku 2018 z rodzin naturalnych trafiło do rodzin zastępczych spokrewnionych 20 dzieci, do rodzin zastępczych niezawodowych 8 dzieci. W rodzinach zastępczych zawodowych znalazło miejsce 5 dzieci, a w rodzinnych domach miejsca umieszczono 6 dzieci. Dla porównania z rodzinnej pieczy zastępczej w roku 2018 trafiło do rodzin zastępczych spokrewnionych 2 dzieci, do rodzin zastępczych niezawodowych 2 dzieci. W rodzinach zastępczych zawodowych znalazło miejsce 1 dziecko. W roku 2018 z instytucjonalnej pieczy zastępczej 1 dziecko trafiło do rodziny zastępczej spokrewnionej i 1 dziecko do rodziny zastępczej niezawodowej.

W roku 2019 z rodzin naturalnych trafiło do rodzin zastępczych spokrewnionych 18 dzieci, do rodzin zastępczych niezawodowych 8 dzieci. W rodzinach zastępczych zawodowych znalazło miejsce 11 dzieci, a w rodzinnych domach miejsca umieszczono 1 dziecko. Dla porównania z rodzinnej pieczy zastępczej w roku 2019 trafiło do rodzin zastępczych niezawodowych 13

dzieci. W rodzinach zastępczych zawodowych znalazło miejsce 3 dzieci, a w 4 dzieci w rodzinnych domach dziecka. W roku 2019 z instytucjonalnej pieczy zastępczej 2 dzieci trafiło do rodziny zastępczej spokrewnionej i 4 dzieci do rodziny zastępczej niezawodowej.

W roku 2020 z rodzin naturalnych trafiło do rodzin zastępczych spokrewnionych 26 dzieci, do rodzin zastępczych niezawodowych 18 dzieci. W rodzinach zastępczych zawodowych znalazło miejsce 3 dzieci, a w rodzinnych domach miejsca umieszczono 2 dzieci. Dla porównania z rodzinnej pieczy zastępczej w roku 2020 trafiło do rodzin zastępczych spokrewnionych 1 dziecko, do rodzin zastępczych niezawodowych 2 dzieci. W rodzinach zastępczych zawodowych znalazło miejsce 2 dzieci. W roku 2020 z instytucjonalnej pieczy zastępczej 2 dzieci trafiło do rodziny zastępczej spokrewnionej i 3 dzieci do rodziny zastępczej niezawodowej.

W 2021 roku z rodzin naturalnych umieszczono 22 dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych oraz 12 dzieci w rodzinach zastępczych zawodowych w tym 4 dzieci w rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego. Ponadto umieszczono 10 dzieci z rodzin naturalnych w rodzinnych domach dziecka. Natomiast z innej formy pieczy rodzinnej przeniesiono 2 dzieci do spokrewnionej rodziny zastępczej, 9 dzieci do rodzin zastępczych zawodowych oraz 2 dzieci umieszczono w rodzinnych domach dziecka.

Przyczyny umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej

Najczęstszym powodem przebywania dzieci w pieczy zastępczej jest bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz uzależnienie rodziców, przede wszystkim od alkoholu. W roku 2018 w pieczy zastępczej z powodu bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych przebywało łącznie 91 dzieci. Z powodu uzależnienia od alkoholu 90 dzieci przebywało w pieczy zastępczej. W roku 2019 było to odpowiednio 107 dzieci z powodu bezradności rodziców i 87 dzieci z powodu alkoholizmu rodziców. W roku 2020 z powodu bezradności rodziców 100 dzieci przebywało w pieczy zastępczej, z powodu uzależnienia od alkoholu 95 dzieci. Natomiast w 2021 roku najczęstszymi przyczynami umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej były uzależnienia rodziców od alkoholu - 23 dzieci oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – 15 dzieci.

Kolejnym powodem umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej jest całkowite sieroctwo (2018 r. 25 dzieci, 2019 r. 21 dzieci, 2020 r. 16 dzieci, 2021 r. 3 dzieci) i półsieroctwo dzieci (2018 r. 32 dzieci, 2019 r. 32 dzieci, 2020 r. 28 dzieci ,2021 6 dzieci). Z powodu przemocy w roku 2018 w rodzinie 10 dzieci zostało umieszczonych jest w pieczy zastępczej, w roku 2019 i 2020 15 dzieci w 2021 11 dzieci.

Okres przebywania w pieczy zastępczej

Analizując dane za lata 2018-2021 możemy zauważyć, że pobyt dzieci w pieczy zastępczej jest w większości przypadków pobytem długofalowym, tj. powyżej 3 lat.

W 2018 roku spośród 291 dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej 183 dzieci przebywało powyżej 3 lat w pieczy zastępczej. W 2019 roku spośród 305 dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej 188 dzieci przebywało powyżej 3 lat w pieczy zastępczej. W roku 2020 w pieczy zastępczej przebywało 306 dzieci, z czego 188 dzieci przebywało powyżej 3 lat. Natomiast w 2021 roku w pieczy zastępczej przebywało 306 dzieci, z czego 188 dzieci przebywało powyżej 3 lat.

Wiek dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej

Przedstawione poniżej dane za lata 2018-2021 pokazują, że wśród dzieci, które przebywają w rodzinnej pieczy zastępczej najwięcej dzieci jest w przedziale wiekowym 7-13 lat, a następnie dzieci w wieku 14-17 lat.

Tabela 5. Wiek dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2018-2021.

Dzieci w pieczy zastępczej w wieku:	ROK 2018	ROK 2019	ROK 2020	ROK 2021
poniżej 1 roku	2	0	1	4
od 1 roku do 3 lat	20	21	26	22
4- 6 lat	29	35	34	37
7-13 lat	118	120	114	110
14-17 lat	78	79	93	89
18-24 lat	44	50	45	44

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Sprawozdanie Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej za rok 2018, za rok 2019, za rok 2020, za rok 2021

Powody opuszczenia rodzinnej pieczy zastępczej

Analiza danych za lata 2018-2021 pokazuje, że najczęstszym powodem opuszczenia rodziny zastępczej po ukończeniu osiemnastego roku życia było założenie własnego gospodarstwa domowego i usamodzielnienie się.

Wśród dzieci do osiemnastego roku życia najczęstszy powód opuszczenia rodziny zastępczej to powrót do rodziny naturalnej.

Szczegółowe dane dotyczące powodów opuszczenia rodzinnej pieczy zastępczej przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Powody opuszczenia rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2018-2021.

	ROK 2018	ROK 2019	ROK 2020	ROK
Powód opuszczenia rodziny zastępczej	Liczba dzieci	Liczba dzieci	Liczba dzieci	Liczba dzieci
Ogółem - do 18 roku życia	27	43	36	35
powróciły do rodziny naturalnej	13	17	17	13
zostały umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej	4	11	11	7
zostały umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej	6	1	3	6
zostały przysposobione	3	1	2	4
zostały umieszczone w młodzieżowym ośrodku wychowawczym	0	0	0	0
inne powody (śmierć rodziny zastępczej, wyprowadzka)	1	13	3	5
Ogółem - po 18 roku życia	27	16	22	29
powróciły do rodziny naturalnej	0	0	0	0
założyły własne gospodarstwo domowe	27	16	18	20
inne powody (wyjazd za granicę, umieszczenie w DPS, pozostanie w byłej rodzinie zastępczej)	0	0	4	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Sprawozdanie Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej za rok 92018, za rok 2019, za rok 2020, za rok 2021

Pogotowie rodzinne

Pogotowie rodzinne jest szczególną formą pieczy zastępczej. Do tego typu rodziny zastępczej dzieci zazwyczaj trafiają na skutek interwencji policji czy pracowników socjalnych.

W pogotowiu rodzinnym na terenie Powiatu Wołomińskiego:

- w 2018 roku przebywało 13 dzieci (3 dzieci przeniesiono do placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, 1 dziecko przeniesiono do rodziny zastępczej zawodowej, 2 dzieci przeniesiono do rodzin zastępczych niezawodowych, 1 dziecko powróciło do rodziny biologicznej). W 2018 roku w pogotowiu rodzinnym zostało umieszczonych 5 dzieci. Na dzień 31.12.2018 r. w rodzinie zastępczej przebywało 6 dzieci.

- 2019 roku łącznie przebywało 18 dzieci 1 dziecko przeniesiono do placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, 4 dzieci przeniesiono do rodzin zastępczych niezawodowych, 4 dzieci powróciła do rodziny biologicznej. W 2019 roku w pogotowiu rodzinnym zostało umieszczonych 15 dzieci. Na dzień 31.12.2019 r. w rodzinie zastępczej przebywało 9 dzieci.

- w 2020 roku funkcjonowały dwie rodziny zastępcze zawodowe o charakterze pogotowia rodzinnego. Łącznie w pogotowiu rodzinnym przebywało 11 dzieci (2 dzieci przeniesiono do zawodowej rodziny zastępczej, 3 dzieci przeniesiono do rodzin zastępczych niezawodowych, żadne dziecko nie powróciło do rodziny biologicznej). W 2020 roku w dwóch pogotowiu rodzinnym zostało umieszczonych 3 dzieci. Na dzień 31.12.2020 r. w dwóch rodzinach zastępczych o charakterze pogotowia przebywało łącznie 6 dzieci.

- w 2021 roku funkcjonowały dwie rodziny zastępcze zawodowe o charakterze pogotowia rodzinnego. Łącznie w pogotowiach rodzinnych przebywało 12 dzieci (2 dzieci przeniesiono do rodzinnego domu dziecka, 1 dziecko przeniesiono do rodziny zastępczej niezawodowej, 3 dzieci do placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, 3 dzieci do Interwencyjnego Ośrodka Preadopcyjnego oraz 2 dziecko do Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego. W 2021 w dwóch pogotowiach rodzinnych zostało umieszczonych 7 dzieci. Na dzień 31.12.2021 r. funkcjonowała jedna rodzina zastępcza o charakterze pogotowia rodzinnego i przebywało w niej 5 dzieci.

Ocena sytuacji dziecka i rodziny

Jednym z ważniejszych zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej jest dokonywanie oceny sytuacji dziecka. W przypadku dzieci poniżej 3 roku życia oceny dokonuje się nie rzadziej niż raz na kwartał, w przypadku dzieci powyżej 3 roku życia raz na 6 miesięcy.

Po dokonaniu oceny formułowana jest opinia do sądu.

W 2018 roku były wydane następujące opinie:

- opinia dotycząca zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej: 370 opinii,
- dokonano: 51 pozytywnych ocen rodzin zastępczych,
- opinia w/s zatrudnienia osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi: 15 (z tego wsparcia skorzystało 7 rodzin),
- opinia w/s przeprowadzenia remontów: 1 (skorzystała 1 rodzina),
- opinia w/s przyznania świadczeń pieniężnych na utrzymanie lokalu mieszkalnego dla rodzin zastępczych zawodowych: 7 (skorzystały 2 rodziny),
- plan pomocy dziecku: 291,
- na zlecenie sądu zostało sporządzonych 20 opinii o kandydatach na rodziców zastępczych, poprzedzonych wejściem do domu pracownika organizatora,
- opinia dotycząca zasadności/ bądź braku zasadności umieszczenia większej liczby dzieci w istniejącej rodzinie zastępczej: 2 opinie
- dofinansowanie do wypoczynku: 1 opinia
- przyznanie środków na pokrycie kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu: 1 opinia
- opinia w sprawie nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka: 0 opinii.

W 2018 roku do PCPR łącznie wpłynęło 75 postanowień sądu do realizacji, z czego 41 postanowień (w sprawie 57 dzieci) dotyczyło utworzenia rodziny zastępczej i objęcia jej

wsparciem przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej bądź interwencyjnego umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Ponadto na bieżąco odbywały się posiedzenia Zespołu ds. oceny sytuacji dziecka i oceny rodziny zastępczej w łącznej liczbie 492.

W 2019 roku były wydane następujące opinie:

- opinia dotycząca zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej: 434 opinii,
- dokonano: 42 pozytywnych ocen rodzin zastępczych,
- opinia w/s zatrudnienia osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi: 21 (skorzystało 8 rodzin),
- plan pomocy dziecku: 301,
- na zlecenie sądu zostało sporządzonych 22 opinii o kandydatach na rodziców zastępczych, poprzedzonych wejściem do domu pracownika organizatora,
- opinia dotycząca zasadności/ bądź braku zasadności umieszczenia większej liczby dzieci w istniejącej rodzinie zastępczej: 2 opinie,
- przyznanie środków na pokrycie kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu: 2 opinie
- opinia w sprawie nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka: 1 opinia.

W 2019 roku do Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej łącznie wpłynęło 72 postanowień sądu do realizacji, z czego 58 postanowień (w sprawie 73 dzieci) dotyczyło utworzenia rodziny zastępczej i objęcia jej wsparciem przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej bądź interwencyjnego umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Ponadto na bieżąco odbywały się posiedzenia Zespołu ds. oceny sytuacji dziecka i oceny rodziny zastępczej w łącznej liczbie 464.

W 2020 roku były wydane następujące opinie:

- opinia dotycząca zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej: 298 opinii,
- dokonano: 45 pozytywnych ocen rodzin zastępczych,
- opinia w/s zatrudnienia osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi: 21 opinii (skorzystało 10 rodzin),
- plan pomocy dziecku: 282,
- na zlecenie sądu zostało sporządzonych 25 opinii o kandydatach na rodziców zastępczych, poprzedzonych wejściem do domu pracownika organizatora,

- opinia dotycząca zasadności/ bądź braku zasadności umieszczenia większej liczby dzieci w istniejącej rodzinie zastępczej: 0 opinii
- przyznanie środków na pokrycie kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu: 2 opinie
- opinia w sprawie nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka: 1 opinia.

Do PCPR łącznie wpłynęło 80 postanowień sądu do realizacji, z czego 40 postanowień (w sprawie 54 dzieci) dotyczyło utworzenia rodziny zastępczej i objęcia jej wsparciem przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej bądź interwencyjnego umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. W roku 2020 ze względu na pandemię Covid19 wewnętrznymi regulacjami dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie zespoły do spraw oceny sytuacji dziecka nie odbywały się w dotychczas przewidzianej formule. Jedynie w sytuacjach wyjątkowych i tego wymagających zespoły były powoływane i odbywały się w bezpośrednim kontakcie z zachowaniem wszelkich zasad bezpieczeństwa. Jeśli istniała możliwość zorganizowania zespołu do spraw oceny sytuacji dziecka (zespoły odwoływane ze względu na panującą pandemię) odbywały się na bieżąco, łączna liczba 149.

W 2021 roku były wydane następujące opinie:

- opinia dotycząca zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej: 337 opinii,
- dokonano : 61 pozytywnych ocen rodzin zastępczych,
- opinia w/s zatrudnienia osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi : 21 - z tego wsparcia skorzystało 11 rodzin,
- plan pomocy dziecku (stan na 31.12.2021r.) - 306
- na zlecenie sądu zostało sporządzonych 32 opinie o kandydatach na rodziców zastępczych, poprzedzonych wejściem do domu pracownika organizatora.
- opinia dotycząca zasadności/ bądź braku zasadności umieszczenia większej liczby dzieci w istniejącej rodzinie zastępczej - 1
- przyznanie środków na pokrycie kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu 0 opinie
- opinia w sprawie nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka – 1

Do Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej łącznie wpłynęło 95 postanowień sądu do realizacji, z czego 43 postanowień (w sprawie 69 dzieci) dotyczyło utworzenia rodziny

zastępczej i objęcia jej wsparciem przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej bądź interwencyjnego umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

W roku 2021 ze względu na pandemię koronawirusa, wewnętrznymi regulacjami dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie zespoły do spraw oceny sytuacji dziecka nie odbywały się w dotychczas przewidzianej formule (przez około 3 miesiące).

Zespoły do spraw oceny sytuacji dziecka w roku 2021 łączna liczba – 278.

Współpraca z ośrodkiem adopcyjnym

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie współpracuje w realizacji swoich zadań między innymi z Sądem Rejonowym w Wołominie, z Wydziałem Rodzinnym i Nieletnich a także współpracuje z 12 ośrodkami pomocy społecznej funkcjonującymi na terenie Powiatu wołomińskiego w zakresie oceny sytuacji dziecka. Prowadzi indywidualne spotkania lub konsultacje z kuratorami zawodowymi i społecznymi. W ramach współpracy odbywały się cykliczne spotkania z asystentami rodziny, pracownikami socjalnymi lub innymi specjalistami z OPS z którymi pracownicy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej ściśle współpracują na bieżąco. PCPR organizuje spotkania z udziałem pracownika Wojewódzkiego Ośrodka Adopcyjnego.

Rodziny zastępcze będące pod opieką PCPR otrzymują wszechstronną pomoc w postaci opieki pracownika organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (koordynatora, pracownika socjalnego, specjalisty pracy z rodziną) oraz pomocy pedagogicznej, psychologicznej, prawnej w ramach poradnictwa rodzinnego a także możliwość skorzystania z pomocy psychiatry.

W 2018 roku odbyły się 2 spotkania z udziałem pracownika Wojewódzkiego Ośrodka Adopcyjnego dotyczące formułowania wniosków i oceny sytuacji dzieci z uregulowaną sytuacją prawną, omawiana była sytuacja 14 dzieci. Pracownicy rodzinnej pieczy zastępczej zgłosili do Wojewódzkiego Ośrodka Adopcyjnego sytuację 4 dzieci z uregulowaną sytuacją prawną wraz z kompletną dokumentacją. 1 dziecko zostało zgłoszone do Katolickiego Ośrodka Adopcyjnego.

W 2019 roku odbyły się 3 spotkania z udziałem pracownika Wojewódzkiego Ośrodka Adopcyjnego dot. formułowania wniosków i oceny sytuacji dzieci z uregulowaną sytuacją prawną, omawiana była sytuacja 13 dzieci. Pracownicy rodzinnej pieczy zastępczej zgłosili do Wojewódzkiego Ośrodka Adopcyjnego sytuację 4 dzieci z uregulowaną sytuacją prawną i został wszczęty proces adopcyjny wraz z kompletną dokumentacją.

W roku 2020 została uregulowana prawnie sytuacja dzieci w przypadku 19 dzieci, z czego po skompletowaniu dokumentacji zgłoszonych do adopcji zostało 11 dzieci.

W roku 2021 została uregulowana prawnie sytuacja dzieci w przypadku - 12 dzieci z czego po skompletowaniu dokumentacji zgłoszonych do adopcji zostało 9 dzieci, w przypadku pozostałej 3 kompletowana jest niezbędna dokumentacja bądź nie został jeszcze ustanowiony przez Sąd opiekun prawny.

Specjalistyczna Poradnia Rodzinna przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie objęła pomocą psychologiczną rodziny zastępcze:

- w 2018 roku objęła pomocą 54 rodziny zastępcze, odbyło się 259 spotkań z psychologiem i prawnikiem,
- w 2019 roku objęła pomocą 61 rodziny zastępcze, odbyło się 314 spotkań z psychologiem i prawnikiem,
- w 2020 roku objęła pomocą 84 rodziny zastępcze i odbyło się 362 spotkań z psychologiem i prawnikiem,
- w 2021 roku objęła pomocą 94 rodziny zastępcze i odbyło się 462 spotkań z psychologiem i prawnikiem

Mieszkania chronione

Mieszkania chronione funkcjonują w Wołominie przy Zespole Szkół, ul. Legionów 85, usytuowane są w części po dawnym internacie. Na mieszkanie składa się 6 pokoi, wychowankowie korzystają ze wspólnej łazienki oraz kuchni. Miejsce w mieszkaniu chronionym przyznaje się osobie usamodzielnianej, wobec której ciąży ustawy obowiązek pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych. Miejsce w mieszkaniu chronionym może być przyznane osobie, która osiągnęła pełnoletniość w pieczy zastępczej, realizuje zapisy Indywidualnego Programu Usamodzielnienia, podpisała kontrakt dotyczący współpracy, a przede wszystkim znajduje się w bardzo trudnej sytuacji mieszkaniowej i materialnej.

Pobyty w mieszkaniu chronionym:

- umożliwia przygotowanie się użytkowników do pełnej samodzielności poprzez doskonalenie umiejętności prowadzenia samodzielnego gospodarstwa domowego, radzenia sobie z problemami życia codziennego;

- stwarza możliwość do nabycia umiejętności samodzielnego rozwiązywania trudności życiowych, rodzinnych (w tym utrzymywania więzi rodzinnych), emocjonalnym itp. przy wsparciu pracownika socjalnego, opiekuna usamodzielnia i innych specjalistów,
- uczy ponoszenia konsekwencji za własne decyzje, umożliwia rozwijanie i utrwalanie poczucia odpowiedzialności za siebie i swoje własne życie oraz nabycie umiejętności realnego postrzegania rzeczywistości;
- stwarza możliwość w zakresie uzyskania wykształcenia, zdobycia kwalifikacji zawodowych, poszukiwania pracy poprzez rozwój umiejętności prawidłowego wchodzenia w relacje społeczne;
- pomaga w integracji ze środowiskiem poprzez rozwój umiejętności prawidłowego wchodzenia w relacje społeczne.

W roku 2018 w mieszkaniu chronionym mieszkało 6 osób, w roku 2019 mieszkało 5 osób, w roku 2020 mieszkały 4 osoby, a w 2021 roku mieszkały 3 osoby.

Szkolenia

Znaczącym zadaniem realizowanym przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej są szkolenia. Organizator systematycznie od kilkunastu lat prowadzi nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz szkoli w/w kandydatów, a następnie zgodnie z ustawą dokonuje ich kwalifikacji. Przeprowadzane są również szkolenia istniejących rodzin zastępczych.

Szkolenie PRIDE

Pracownicy Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Wołominie szkolą rodziny zastępcze programem dla kandydatów na opiekunów zastępczych i rodziców adopcyjnych PRIDE (program zatwierdzony jest decyzją Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nr 8/2018/RZ z dnia 30 lipca 2018 roku).

W 2018 roku odbyło się szkolenie XXV grupy PRIDE. Szkolenie trwało od 12.12.2017 do 10.04.2018. W szkoleniu XXV grupy brało udział 13 osób, w tym 3 osoby samotne (1 pełniącą funkcję rodziny zastępczej) i 5 małżeństw (1 będące niezawodową rodziną zastępczą, które zostało zobowiązane do odbycia szkolenia przez sąd rodzinny). Pozostałe 4 rodziny to kandydaci na rodziny zastępcze. Po ukończeniu szkolenia, odbyciu praktyk oraz skompletowaniu niezbędnych dokumentów i po przejściu badań psychologicznych dotyczących predyspozycji i motywacji do bycia rodziną zastępczą, komisja kwalifikacyjna

przeprowadziła postępowanie kwalifikacyjne do uzyskania zaświadczenia do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej. Zaświadczenia uzyskało 7 osób.

Jedno małżeństwo uzyskało zaświadczenie kwalifikacyjne do bycia rodziną zastępczą po ukończeniu szkolenia w ośrodku zewnętrznym. Łącznie w 2018 roku wydano 13 świadectw i 9 zaświadczeń kwalifikacyjnych. W grudniu 2018 roku odbyło się spotkanie informacyjne kolejnej grupy szkoleniowej XXVI, na które zostało skierowanych 17 osób, rozpoczęło szkolenie 14 osób, koniec szkolenia przypada na kwiecień 2019.

W 2019 roku odbyło się szkolenie XXVI grupy PRIDE. Szkolenie trwało od 18.01.2019 do 08.05.2019. W szkoleniu XXVI grupy brało udział 14 osób, w tym 2 osoby samotne (jedna już pełniąca funkcję rodziny zastępczej) i 6 małżeństw (4 będące niezawodową rodziną zastępczą, które zostały zobowiązane do odbycia szkolenia przez sąd rodzinny). Pozostałe 2 rodziny to kandydaci na rodziny zastępcze. Zaświadczenia uzyskały 4 osoby. Łącznie w 2019 roku wydano 14 świadectw i 14 zaświadczeń kwalifikacyjnych. Od 08.10.2019 do 21.01.2020 odbyło się szkolenie XXVII grupy, na które zostało skierowanych 12 osób z czego szkolenie rozpoczęło 10 osób.

W 2020 roku odbyło się szkolenie XXVIII grupy PRIDE. Szkolenie trwało od 04.08.2020 do 30.10.2020. W szkoleniu grupy brało udział 10 osób, w tym 4 małżeństwa (3 będące niezawodową rodziną zastępczą, które zostały zobowiązane do odbycia szkolenia przez sąd rodzinny). Pozostałe osoby to kandydaci na rodziny zastępcze. Łącznie w 2020 roku wydano 20 świadectw ukończenia szkolenia i 6 zaświadczeń kwalifikacyjnych.

W 2021 roku odbyło się szkolenie PRIDE grupy XXIX w okresie od 05.10.2021r do 22.03.2022r. i grupy XXX w okresie od 20.10.2021r do 22.03.2022r. (ostatnie spotkanie panelowe odbyło się w marcu 2022r., ze względu na zachorowania pracowników PCPR na Covid -19). W szkoleniu grupy XXIX brało udział 7 osób, w tym 1 osoba samotna i 3 małżeństwa (1 będące niezawodową rodziną zastępczą, które zostało zobowiązane do odbycia szkolenia przez sąd rodzinny). Pozostałe osoby to kandydaci na rodziny zastępcze.

W szkoleniu grupy XXX brało udział 10 osób, w tym 2 osoby samotne (będące już rodzinami zastępczymi) oraz 4 małżeństwa (dwa będące już rodzinami zastępczymi i dwa małżeństwa kandydatów)

Po ukończeniu szkolenia, odbyciu praktyk oraz skompletowaniu niezbędnych dokumentów i po przejściu badań psychologicznych dotyczących predyspozycji i motywacji do bycia

rodziną zastępczą, komisja kwalifikacyjna przeprowadziła postępowanie kwalifikacyjne do uzyskania zaświadczenia do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej.

Łącznie w 2021 roku wydano 17 świadectw i 8 zaświadczeń kwalifikacyjnych.

Szkolenia/Warsztaty/konferencje dla rodzin zastępczych

Od maja do grudnia 2018 roku PCPR zorganizował cykl profesjonalnych szkoleń dla rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych i rodzinnych domów dziecka funkcjonujących na terenie Powiatu wołomińskiego. Rodziny zastępcze musiały spełniać warunek posiadania zaświadczenia kwalifikacyjnego wydanego przez Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, co najmniej na rodzinę zastępczą niezawodową.

W ramach projektu „Pomoc społeczna. Zadanie 5. Wsparcie systemu pieczy zastępczej” przeszkolono 4 grupy szkoleniowe, łącznie 24 osoby. Celem szkoleń było podnoszenie kompetencji i kwalifikacji rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych, rodzinnych domów dziecka dla dalszego rozwoju profesjonalnego wsparcia dzieci umieszczonych w wyżej wymienionych formach.

W dniach 18 i 25.11.2019 roku odbyły się dwudniowe warsztaty skierowane do opiekunów zastępczych pod tytułem „Wystarczająco dobry rodzic/opiekun”. Celem warsztatów było poszerzenie wiedzy i doświadczenia na temat więzi poprzez lepsze rozpoznawanie własnych emocji i radzenia sobie z nimi oraz identyfikowanie potrzeb. Zwiększenie pewności siebie w roli opiekuna poprzez pogłębienie świadomości własnych mocnych stron. Zwiększenie kompetencji w zakresie aktywności na rzecz nawiązywania i podtrzymywania relacji z dziećmi. W warsztatach uczestniczyło 15 osób. Prowadzone były przez specjalistów Stowarzyszenia OPTA i Stowarzyszenie Niebieska linia.

W dniu 6.02.2020 roku odbyło się spotkanie szkoleniowe dla pieczy zastępczej z pracownikami Wojewódzkiego Ośrodka Adopcyjnego w Warszawie. Podczas spotkania poruszane były przede wszystkim zagadnienia dotyczące adopcji i przysposobienia oraz dylematy rodzin zastępczych i instytucji biorących udział w procesie adopcji. W spotkaniu uczestniczyło 40 osób. Prowadzone było przez specjalistów pracujących w Wojewódzkim Ośrodku Adopcyjnym w Warszawie.

W roku 2021 zostały przeprowadzone specjalistyczne szkolenia dla pieczy zastępczej :

- w zakresie zagrożeń w cyberprzestrzeni - 18 rodzin zastępczych,

- w zakresie FAS Spektrum Poalkoholowych Zaburzeń Rozwojowych – 18 rodzin,
- w zakresie przemocy rówieśniczej – 25 rodzin zastępczych.

Łącznie ze szkoleń w ramach podnoszenia swoich kwalifikacji skorzystało 61 rodzin zastępczych. Szkolenia na zapotrzebowanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, zostały zorganizowane przez Stowarzyszenie Miłośników Urli i przeprowadzone przez Centrum Szkoleniowe Mazowiecki Oddział Terenowy Towarzystwa Rozwijania Aktywności Dzieci „Szansa” w ramach ogłoszonych dla organizacji pozarządowych otwartych konkursów ofert na realizację w roku 2021 zadań publicznych.

Warsztaty/szkolenia dla dzieci z pieczy zastępczej

W czerwcu 2018 roku odbyły się 6-dniowe warsztaty artystyczne pod tytułem „Z artystami przez powiat wołomiński do Chrząszego” dla dzieci, młodzieży i opiekunów z rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka. Wzięło w nich udział 22 dzieci z pieczy zastępczej oraz 7 opiekunów zastępczych.

W dniu 7.12.2019 roku w ramach „Mikołajek”, odbyły się warsztaty dla dzieci z pieczy zastępczej pod tytułem „Boże Narodzenie w Europie”. W ramach warsztatów przeprowadzona była pogadanka, quiz dla dzieci związany z obchodzeniem świąt Bożego Narodzenia w różnych częściach Europy. W warsztatach wzięło udział około 90 dzieci, które zostały podzielone na trzy grupy według wieku - 2 grupy w wieku 8 – 13 lat i jedna grupa dzieci w wieku 4-7 lat.

W 2020 roku i 2021 roku w związku z panującą pandemią Covid19 PCPR ze względów bezpieczeństwa nie organizował dodatkowych działań integracyjnych dla rodzin zastępczych i dzieci.

Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w 2018 r. otrzymało od Wojewody Mazowieckiego środki finansowe w ramach Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej w formie dotacji celowej w wysokości: 128 167,00 zł na dofinansowanie kosztów zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Dodatkowe środki finansowe na realizację zadań wynikają z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W roku 2019 PCPR w Wołominie otrzymało od Wojewody Mazowieckiego środki finansowe w ramach Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej w formie

dotacji celowej w wysokości: 107 661,00 zł na dofinansowanie kosztów zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. W roku 2019 zespół rodzinnej pieczy zastępczej składał się z 12 osób, w tym zatrudnionych było 7 koordynatorów.

W roku 2020 zespół rodzinnej pieczy zastępczej składał się z 13 osób, w tym zatrudnionych było 8 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, natomiast w 2021 r. było 14 osób w zespole, w tym 9 koordynatorów.

Projekty unijne

Projekt „Nowe Horyzonty” był realizowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie w okresie od 01.10.2016 do 31.07.2018. Głównym celem projektu była aktywizacja społeczna, życiowa i zawodowa 55 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, zamieszkałych na terenie powiatu wołomińskiego. Był to projekt w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, Oś priorytetowa IX „Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem”, Działanie 9.1 „Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu”. Uczestnikami projektu były osoby z niepełnosprawnością - 11 osób (5K, 6M) w przedziale wiekowym 20-35 lat, pełnoletni wychowankowie pieczy zastępczej - 18 osób (15K, 3M) i młodzież powyżej 15-go roku życia przebywająca w pieczy zastępczej – 26 osób (12K, 14M). Osoby z niepełnosprawnościami stanowiły 20% uczestników projektu. Działania projektu skierowane były do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pochodzących z terenu powiatu wołomińskiego, korzystających ze świadczeń pomocy.

Projekt „O! Tworzymy Twoją Przyszłość” jest realizowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie w okresie od 01.07.2019 do 31.07.2021. Głównym celem projektu jest aktywizacja społeczna, życiowa i zawodowa 60 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, zamieszkałych na terenie powiatu wołomińskiego. Projekt jest realizowany w partnerstwie z Gminą Wołomin oraz Gminą Marki. Uczestnikami projektu są osoby z niepełnosprawnością - 20 osób (10K, 10M) w wieku aktywności zawodowej, młodzież przebywająca w pieczy zastępczej - 38 osób (24K, 14M), a także 2 osoby z rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej - podopieczni ośrodków pomocy społecznej. Działania projektu skierowane są do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pochodzących z terenu powiatu wołomińskiego, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej realizowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie oraz Ośrodków Pomocy Społecznej w Markach i Wołominie.

PCPR w Wołominie wraz z Partnerami w 2019 roku prowadziło działania przygotowujące do realizacji projektu „O! Tworzymy Twoją Przyszłość”. Obejmowały one m.in. analizę najistotniejszych problemów społecznych i przyczyn wykluczenia społecznego w powiecie wołomińskim, uzyskanie zgody Rady Powiatu Wołomińskiego na przystąpienie do realizacji projektu, przygotowanie wniosku o dofinansowanie, uzgodnienie treści i podpisanie stosownych umów w tym: umowy partnerskiej i umowy o dofinansowanie.

W 2019 roku zostali także zrekrutowani beneficjenci projektu. Przy rekrutacji były zastosowane zasady równości płci i niedyskryminacji, równego dostępu. Opracowano niedyskryminacyjny pod względem płci regulamin rekrutacji. Poinformowano właściwe terytorialnie organizacje i instytucje, o których mowa w Programie Operacyjnym Pomoc Żywnościowa o prowadzonej rekrutacji projektu. W ramach projektu w grudniu 2019 roku rozpoczęto realizację indywidualnych spotkań z psychologiem oraz doradcą zawodowym w celu sprecyzowania potrzeb uczestników, w zaplanowanych zajęciach w Projekcie.

W 2020 roku w ramach projektu „O! Tworzymy Twoją Przyszłość” odbyło się wsparcie uczestników poprzez doradztwo indywidualne, wsparcie psychologiczne, społeczne, prawne i zdrowotne.

Realizacja projektu „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19”

PCPR w Wołominie realizowało w okresie od 30.07.2020 do 30.11.2020 projekt „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19”, na podstawie z umowy zawartej pomiędzy Starostą Wołomińskim, a Wojewodą Mazowieckim z dnia 20 lipca 2020 r. W ramach projektu wsparciem zostało objętych 219 podmiotów pieczy zastępczych tj. rodzin zastępczych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Ze środków przeznaczonych na realizację projektu zostały zakupione:

- środki ochrony indywidualnej (rękawiczki, maseczki jednorazowe, płyny do dezynfekcji),
- 156 laptopów z oprogramowaniem Office 2019,
- 41 urządzeń wielofunkcyjnych,
- 6 tablic interaktywnych,
- 8 projektorów,
- 11 telewizorów,
- 4 oprogramowania dla dzieci z niepełnosprawnościami.

Inne imprezy dla rodzin zastępczych

PCPR jest współorganizatorem Powiatowego Pikniku Rodzinnego, który odbył się w dniach: 24.06.2018 oraz 09.06.2019. Przez szereg działań artystycznych i sportowych zapewniono mieszkańcom Powiatu Wołomińskiego możliwość relaksu na świeżym powietrzu, promując aktywny wypoczynek, stworzono możliwość do integracji. Wspólna aktywność fizyczna w rodzinie, wspólne wzory spędzania wolnego czasu, podnoszą jakość życia i atmosferę w rodzinie, a co ważne, sprzyjają kształtowaniu się integracji społecznej środowiska społeczności lokalnej.

W dniu 8.12.2018 roku odbył się Bal Świętego Mikołaja dla wychowanków z rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka. Podczas balu wspólnie bawiło się 120 dzieci. Bal zorganizowany został przez pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

W 2019 roku Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej rozdał 245 paczek świątecznych ze słodyczami dla wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej z okazji Świąt Bożego Narodzenia. Dwie rodziny zastępcze były beneficjentami akcji „Szlachetna Paczka”.

3.4. Analiza danych z gmin powiatu wołomińskiego dotycząca zagrożonych środowisk rodzinnych oraz zasobów własnych gminy

Tabela nr 7 przedstawia liczbę środowisk rodzinnych oraz liczbę dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej.

Tabela 7. Środowiska zagrożone umieszczeniem w pieczy zastępczej

Lp.	Gminy	Liczba środowisk	Liczba dzieci
1.	Dąbrówka	2	5
2.	Jaków	-	-
3.	Klembów	5	11
4.	Kobyłka	3	4
5.	Marki	-	-
6.	Poświętne	3	7
7.	Radzymin	6	15
8.	Strachówka	-	-
9.	Tłuszcz	2	3
10.	Wołomin	28	18
11.	Ząbki	9	15
12.	Zielonka	4	14
Razem		62	88

Źródło: Dane z ośrodków pomocy społecznej powiatu wołomińskiego

Z analizy powyższej tabeli można wywnioskować, iż gminą w której jest największe ryzyko umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej jest Gmina Wołomin, w dalszej kolejności Gmina Ząbki i Gmina Radzymin.

Tabela nr 8 przedstawia liczbę asystentów w poszczególnych gminach.

Tabela 8. Liczba Asystentów Rodzinnych

Lp.	Gminy	Liczba asystentów
1	Dąbrówka	1
2	Jadów	1
3	Klembów	1
4	Kobyłka	1
5	Marki	2
6	Poświętne	1
7	Radzymin	3
8	Strachówka	1
9	Tłuszcz	1
10	Wołomin	1
11	Ząbki	0
12	Zielonka	1

Źródło: Dane z ośrodków pomocy społecznej powiatu wołomińskiego

Z przedstawionych danych wynika, iż najwięcej asystentów rodzinnych pracuje w Gminie Radzymin. Natomiast w Gminie Ząbki nie jest zatrudniony ani jeden asystent rodziny.

Tabela nr 9 przedstawia placówki wsparcia dziennego z rozbiem na gminy.

Tabela 9. Placówki Wsparcia Dziennego

Lp.	Gminy	Liczba placówek	Liczba dzieci w placówkach
1.	Dąbrówka	0	0
2	Jadów	0	0
3.	Klembów	0	0
4	Kobyłka	1	30
5.	Marki	2	45
6.	Poświętne	0	0
7.	Radzymin	1	15
8.	Strachówka	0	0
9.	Tłuszcz	3	118
10.	Wołomin	4	76
11.	Ząbki	2	101
12.	Zielonka	3	55

Źródło: Dane z ośrodków pomocy społecznej powiatu wołomińskiego

Z powyższej tabeli wynika, że największą liczbą placówek wsparcia dziennego funkcjonuje w Gminie Wołomin oraz w Gminach Tłuszcz i Zielonka

3.5. Analiza SWOT obszaru wsparcia rodziny i pieczy zastępczej

Analiza SWOT pozwala na wskazanie najważniejszych dla mieszkańców powiatu wołomińskiego problemów. Analiza ta jest metodą, która podkreśla zarówno mocne jak i słabe strony funkcjonowania pieczy zastępczej, działalności jednostek pomagających rodzinie, jak również szanse i zagrożenia, które mogą wystąpić w obszarze działania.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - zaplecze w postaci jednostek pomocy społecznej i pieczy zastępczej (PCPR, w tym zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności, OPS) - funkcjonowanie Rodzinnego Domu Dziecka - funkcjonowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego - organizowanie szkoleń doskonalących dla rodzin zastępczych i szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze - wykwalifikowana i doświadczona kadra realizująca zadania polityki społecznej - promowanie idei rodzicielstwa zastępczego - udzielenie wsparcia i pomocy samodzielnym wychowankom pieczy zastępczej, włączanie ich do udziału w programach unijnych doskonalących umiejętności zawodowe i społeczne - zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej - stała, efektywna współpraca z sądami, policją, OPS i ośrodkami adopcyjnymi - znajomość lokalnych potrzeb w zakresie pomocy społecznej - udział w cyklicznych szkoleniach dla pracowników pieczy zastępczej organizowanych przez firmy zewnętrzne - wsparcie psychologiczne i prawne dla mieszkańców powiatu, - mieszkanie chronione dla wychowanków rodzin zastępczych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczej. 	<ul style="list-style-type: none"> - zbyt mała liczba funkcjonujących rodzin pieczy zastępczej, - zbyt mała liczba rodzinnych domów dziecka - brak rodzin pomocowych - brak wystarczającej liczby mieszkań socjalnych dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej - brak propozycji pracy dla młodzieży usamodzielniającej się - niewielka liczba wolontariuszy do pracy w pieczy rodzinnej - występowanie patologii społecznej (alkoholizmu, przestępczości, syndromu wyuczonej bezradności, bierności) - zbyt mała liczba specjalistów psychiatrii dzieci i młodzieży w publicznych placówkach zdrowia - długotrwałe uzależnienie rodzin od świadczeń pomocy społecznej - brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych.
SZANSE	ZAGROŻENIA

<ul style="list-style-type: none"> - działania promujące rodzinną pieczę zastępczą, pozyskiwanie kandydatów na rodzinę zastępczą - pozyskiwanie środków finansowych na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego - dostęp do środków unijnych - dodatek wychowawczy dla dzieci w pieczy zastępczej - udział w programach i projektach organizowanych przez MPiPS - współpraca z ośrodkiem adopcyjnym - praca z rodziną biologiczną podejmowana we współpracy z instytucjami i urzędami działającymi na rzecz dziecka i rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> - małe zainteresowanie kandydatów do utworzenia rodziny zastępczej szczególnie rodziny zastępczej zawodowej - problemy wychowawcze w pieczy zastępczej - wypalenie zawodowe rodzin zastępczych - ograniczone środki finansowe na realizację zadań w obszarach pomocy społecznej, edukacji, rynku pracy, ochrony zdrowia - brak współpracy ze strony rodziców biologicznych w celu powrotu dziecka do rodziny - powrót osób opuszczających pieczę zastępczą do patologicznego środowiska rodzinnego, brak odpowiednich wzorców wsparcia w rodzinie i ze strony środowiska.
--	--

4. Cele i kierunki działań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2022-2024

Cele główne i cele szczegółowe Programu

Głównym celem Programu jest rozwój pieczy zastępczej w powiecie wołomińskim. Rozwój ten obejmuje stworzenie sieci wsparcia dla istniejących rodzin zastępczych i osób z nimi współpracujących, jak również promocję rodzicielstwa zastępczego w celu pozyskania kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych z naciskiem na tworzenie rodzin zastępczych niezawodowych, które po upływie 3 lat będzie można przekształcić w rodzinę zastępczą zawodową.

CEL GŁÓWNY

POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2022-2024

**Rozbudowywanie i wspieranie istniejącego systemu pieczy zastępczej
rodzinnej i instytucjonalnej**

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Rozwój i upowszechnianie rodzinnych form pieczy zastępczej

**2. Wspieranie osób sprawujących różne formy rodzinnej pieczy zastępczej w
wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej**

3. Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej

4. Prowadzenie instytucjonalnej pieczy zastępczej

5. Zwiększenie szans dzieci na powrót do środowiska rodzinnego

Kierunki działań

1. Rozwój i upowszechnianie rodzinnych form pieczy zastępczej

Zadania:

- prowadzenie kampanii społecznych promujących rodzicielstwo zastępcze oraz budowanie pozytywnego wizerunku rodzinnej pieczy zastępczej,
- realizacja inicjatyw służących integracji rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- prowadzenie naboru i szkolenie kandydatów na sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziny pomocowe,
- szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze,
- zwiększenie liczby rodzin zastępczych w szczególności o charakterze pogotowia rodzinnego,
- prowadzenie rejestru osób zakwalifikowanych oraz pełniących funkcje rodziny niezawodowej, zawodowej i prowadzących rodzinne domy dziecka
- współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego,
- współpraca z sądem w zakresie rodzicielstwa zastępczego.

2. Wspieranie osób sprawujących różne formy rodzinnej pieczy zastępczej w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej

Zadania:

- organizowanie szkoleń podnoszących jakość sprawowanej opieki przez rodziny zastępcze,
- prowadzenie poradnictwa specjalistycznego: prawnego, rodzinnego i psychologicznego dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinny dom dziecka i umieszczonych w tych rodzinach dzieci,
- udzielanie wsparcia specjalistycznego, w tym psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego,
- wspieranie rodzin zastępczych w formie wolontariatu,
- organizowanie wsparcia wolontariuszy dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej mających trudności w nauce,
- wspieranie rodzin zastępczych przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- wsparcie rodzin zastępczych poprzez organizację grup wsparcia oraz cyklu warsztatów, których celem jest podnoszenie kompetencji wychowawczych i zapewnienie wsparcia rodzicom zastępczym w wypełnianiu ich zadań,
- podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu koordynatorów oraz pracowników rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- szkolenia dla pracowników PCPR podnoszące kwalifikacje z zakresu pieczy zastępczej,
- zapewnienie świadczeń wynikających z przepisów prawa rodzinom pełniącym funkcję rodziny zastępczej,
- ustalenie limitu rodzin zastępczych zawodowych.

3. Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej

Zadania:

- tworzenie i realizacja programów usamodzielniania,
- wspieranie pełnoletnich wychowanków z terenu powiatu
- nadzorowanie mieszkania chronionego dla usamodzielniających się wychowanków lub pomoc w pozyskiwaniu mieszkania z zasobów gminy,
- pomoc w poszukiwaniu pracy,
- wsparcie finansowe i rzeczowe,
- motywowanie i wspieranie w uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych.

4. Prowadzenie instytucjonalnej pieczy zastępczej

Zadania:

- nadzór nad placówkami opiekuńczo-wychowawczymi,

- prowadzenie działań zmierzających do przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej,
- wspieranie pełnoletnich wychowanków przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w procesie usamodzielnienia.

5. Zwiększenie szans dzieci na powrót do środowiska rodzinnego

Zadania:

- wspieranie rodziców biologicznych za pomocą oferowanego wsparcia w postaci: indywidualnych konsultacji, poradnictwa specjalistycznego,
- współpraca z asystentami rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- praca nad rozwojem bądź pogłębieniem więzi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z ich rodzicami biologicznymi,
- pomoc w umożliwieniu kontaktów dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z rodzicami biologicznymi.

5. Limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2022-2024

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada obowiązek planowania i limitowania rodzin zastępczych zawodowych funkcjonujących w powiecie. Ustawa nie określa ani maksimum ani minimum nowych rodzin zawodowych. Ustalony limit należy dostosować do potrzeb powiatu w zakresie sprawowanej pieczy zastępczej.

W oparciu o analizę danych dotyczących funkcjonowania pieczy zastępczej oraz zdiagnozowanych potrzeb i zagrożeń w środowiskach rodzin naturalnych uwzględniając możliwości finansowe powiatu, ustala się następujący limit rodzin zastępczych zawodowych (w tym rodzinnych domów dziecka).

Tabela 10. Limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2022-2024.

ROK	Liczba rodzin zastępczych zawodowych (w tym rodzinnych domów dziecka)
2022	12
2023	12
2024	13

Wskazane w powyższej tabeli zakładane limity rodzin zastępczych zawodowych dotyczą prognozowanej liczby umów, w tym także umów zawieranych z funkcjonującymi rodzinami zastępczymi niezawodowymi spełniające ustawowe warunki do pełnienia roli rodziny zastępczej zawodowej.

6. Realizatorzy i beneficjenci Programu

Partnerami w realizacji działań wynikających z Programu są:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie,
- Starostwo Powiatowe w Wołominie,
- rodziny zastępcze,
- rodziny pomocowe,
- placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- policja,
- miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej,
- sąd i kuratorzy sądowi,
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe,
- instytucje oświaty i kultury.

Program skierowany jest bezpośrednio do dzieci, rodzin i osób wchodzących w skład zespołów zadaniowych w szczególności:

- dzieci przebywających w pieczy zastępczej,
- rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka,
- rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- usamodzielnianych wychowanków,
- kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych zawodowych, rodzin zastępczych niezawodowych lub prowadzenia rodzinnych domów dziecka,
- kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- rodzin pomocowych sprawujących tymczasową opiekę nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców,
- kierownictwa i wychowawców placówek opiekuńczo-wychowawczych.,
- Pracowników PCPR/ ORPZ.

7. Źródła finansowania Programu

Źródłem finansowania zadań wynikających z Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2022-2024 będą środki finansowe pochodzące:

- z budżetu powiatu wołomińskiego,
- z budżetu Państwa (Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej),
- z budżetów samorządów gminnych,
- z budżetu samorządu wojewódzkiego,
- z odpłatności rodziców biologicznych za pobyt dzieci w pieczy,
- ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego,
- z innych źródeł (od podmiotów/partnerów działań).

8. Monitoring i ewaluacja Programu

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie jako koordynator Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2022-2024 zobowiązane jest do prowadzenia monitoringu jego realizacji. Monitorowanie Programu odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonanych zadań oraz analizy zbieranych informacji na temat realizacji założonych kierunków działań ujętych w Programie. W szczególności odbywać się będzie poprzez ocenę nowych wyzwań i zagrożeń, uaktualnianie programu w odpowiedzi na potrzeby społeczne, coroczne raportowanie i ocenę realizacji działań z założonymi celami. Monitoring realizacji Programu będzie opierać się na analizie wskaźnikowej. Wskaźniki realizacji zadań mają charakter jakościowy i bezpośrednio odnoszą się do oczekiwanych efektów zadań.

Program będzie podlegał ewaluacji i będzie modyfikowany w zależności od pojawiających się potrzeb oraz obowiązującymi uregulowaniami prawnymi. Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań, w oparciu o:

- wypowiedzi ustne partnerów i beneficjentów programu,
- plany pomocy dziecku,
- spotkania dzieci z rodzicami biologicznymi,
- indywidualne programy usamodzielnienia,
- ocena sytuacji dziecka,
- wydane decyzje administracyjne dotyczące przyznanych świadczeń,
- analizę sprawozdań i materiałów własnych PCPR.

Wskaźnikami realizacji Programu będą następujące dane:

- liczba kandydatów na rodzinę zastępczą,
- liczba specjalistycznych porad udzielonych rodzinom zastępczym, rodzicom biologicznym,
- liczba specjalistycznej pomocy dla dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- liczba przeprowadzonych szkoleń i warsztatów dla rodzin zastępczych,
- liczba utworzonych rodzin zastępczych,
- liczba działań promujących ideę rodzicielstwa zastępczego,
- liczba szkoleń/ warsztatów dla pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, zakres, udzielonej pomocy na usamodzielnienie
- liczba przeprowadzonych szkoleń dla kandydatów na rodzinę zastępczą niezawodową.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie będzie przekładał Radzie Powiatu Wołomińskiego roczne sprawozdania z realizacji Programu, które będą stanowić integralną część rocznego sprawozdania z działalności Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

9. Podsumowanie

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w powiecie wołomińskim na lata 2022-2024 wyznacza kierunki działań, które zmierzają do wzmocnienia systemu pieczy zastępczej. Nadrzędnym celem wszystkich działań ukazanych w Programie jest zapewnienie dzieciom tymczasowej opieki i wychowania w pieczy zastępczej.

Program ma za zadanie ukierunkować i usystematyzować działania podejmowane na rzecz dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz rodzin zastępczych, ma posłużyć do osiągnięcia głównego celu, jakim jest rozbudowanie i wspieranie istniejącego systemu pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej, ze szczególnym ukierunkowaniem na pieczę rodzinną. Istotne jest też wsparcie udzielane funkcjonującym i nowo powstającym rodzinom zastępczym, rodzinnym domom dziecka czy placówkom. Takie działania stanowią gwarancję bezpiecznego ich funkcjonowania, a osobom potrzebującym wsparcia dają poczucie bezpieczeństwa i zaopiekowania.

Aby sprostać tym zadaniom niezbędna jest ścisła współpraca pomiędzy instytucjami i podmiotami, a także wypracowanie sprawnego i efektywnego systemu działań wpływających na poprawę sytuacji dziecka i rodziny.